

Nr 173.

Av herr **Bagge m. fl.**, om åtgärder till lättande av riksdagens arbetsbörda eller begränsning av dess arbetstid.

Den allmänna samhälleliga utvecklingen i synnerhet efter världskriget och särskilt den nuvarande regleringspolitiken ha i oerhörd grad vidgat sfären för statens ingripande. Detta har lett till en ökning av riksdagens arbetsuppgifter, vilket i sin tur haft till konsekvens, att riksdagstiden förlängts ofta långt över den som normalt fastställda tidrymden av fyra månader, trots ett uppenbart starkare forcerande av arbetet än tillförne. Riksdagsarbetet har härigenom blivit alltmer betungande.

Den mest beaktade företeelsen i sammanhang med denna arbetsanhopning är forceringen av riksdagsarbetet särskilt mot slutet med risk för att stora, finansiellt eller annorledes vitt omspannande frågor ej kunna bli föremål för den omsorgsfulla behandling, som ett mindre betungande arbetsprogram kunnat underlätta eller trygga. Även om kritiken av denna slutforcering ofta skulle ha burit på överdrifter, ter den sig dock för den allmänna opinionen anstötlig.

En annan följd av arbetsöverbelastningen och förlängningen av riksdagstiden har blivit svårigheter för många personer utanför Stockholm, särskilt då näringslivets representanter, att kunna mottaga uppdrag som riksdagsmän. Det måste betraktas som en svaghet i vår representation, om den i större eller mindre utsträckning saknar företrädare för ett så betydelsefullt samhällsområde som industri och handel, och skall utvecklingen fortgå som hittills, komma yrkespolitikerna att dominera i vår riksdag i en grad, som ej kan undgå den allvarligaste uppmärksamhet.

Ötterligare bör beaktas, att den nuvarande »välfärdsstaten» eller kanske rättare sagt »försörjningsstaten» pålagt riksdagen en del uppgifter, som innebära att riksdagen blivit i stigande utsträckning »regerande». Man kan visserligen härvid ej påstå, att riksdagen formellt inträngt på Kungl. Maj:ts kompetensområde, men likväl finns en — som det snart skall nämnas — visserligen ej undantagslös men dock omisskännlig tendens hos riksdagen att fatta för regeringen mer eller mindre detaljerat bindande beslut i ämnen, som likaväl kunde tänkas ingå i regeringsförvaltningens uppgifter.

Utvecklingen under senare år har generellt sett inneburit att riksdagen påtagit sig nya uppgifter i stigande skala utan att göra någon motsvarande avveckling av förutvarande. Man behöver ej måla frihetstidens spöke på väggen eller erinra om ohägnen av den tidens regerande ständer för att fastslå önskvärdheten av att riksdagens göromål göras till föremål för en förnuftig

begränsning. Alldeles främmande för denna känsla har riksdagen själv ej heller varit; för några år sedan genomfördes sålunda en viss begränsning av pensionsärenden liksom en fullmaktsliknande lagstiftning angående Kungl. Maj:ts befogenheter i frågor rörande statens jordförsäljningar, och ansatser ha även förmärkts till en fullmaktslagstiftning särskilt i jordbrukspolitiken. Klart är dock, att ett sådant förfarande, enligt vilket på sätt som skett i jordbrukspolitiken Kungl. Maj:t tillagts de mest vittgående befogenheter av största ekonomiska och rättsliga räckvidd, i och för sig icke kan utan vidare som avlastningsmetod framstå på samma sätt oomtvistlig eller tillrådlig som avskiljandet av en del småärenden.

Då intet antyder, att lagstiftnings-, reglerings-, anslags- och skattefrågor under den närmaste tiden skola så avta i antal och betydelse, att man skulle kunna vänta en verklig arbetsminskning, synes tidpunkten vara inne att i sin helhet uppta till prövning frågan, huruvida ej en viss inskränkning av riksdagens arbetsåligganden vore möjlig. En sådan undersökning skulle ej åsyfta någon egentlig omreglering av Kungl. Maj:ts och riksdagens i regeringsformen inskrivna befogenheter. Utredningen torde inriktas på att fastställa, i vad mån man kunde fortgå på den väg, på vilken man slagit in vid de ovannämnda inskränkningarna av riksdagens beslutanderätt i pensions- och jordförsäljningsfrågor. Det borde tas i övertvägande att till regeringen övertföra sådana småfrågor, som ta en alltför stor del av riksdagens tid i anspråk och vilka till sin natur f. ö. knappast lämpa sig för att avgöras av flerhundrahövdade församlingar. Man borde söka i möjligaste mån komma fram till ett sådant system, enligt vilket riksdagen främst har att syssla med lagstiftnings- och budgetfrågor samt i övrigt åtnöja sig med allmänna direktiv och konstitutionell kontroll.

Vi äro fullt på det klara med att det erbjuder stora svårigheter att finna en framkomlig väg vid utskiljandet av mindre saker från större. Frågornas formella natur, icke deras materiella omfång, måste avgöra, huruvida de tillhöra riksdagens kompetens eller ej, ty endast en formell måttstock kan skapa den nödga konstitutionella rättssäkerheten. Likväl torde det icke vara otänkbart att vid en systematisk genomgång av olika frågekomplex kunna finna ärenden, vilka utan att rubba kompetensfördelningens principer kunna av riksdagen överlämnas åt Kungl. Maj:t.

Dit hör i varje fall en stor del av de hos riksdagen kvarstående pensionsfrågorna, beträffande vilka en allmän lagstiftning innefattande de av bankoutskottet tillämpade principerna torde vara tillfyllest. Vidare förtjänar det att diskuteras, om icke anslagsbehandlingen f. n. drivits till en sådan pulvrisering av budgeten, som gör det svårt för riksdagen att kunna verkligen behärska alla detaljer i anslagsvillkor o. dyl. Möjligen kan också inskränkning göras i den ytterst detaljerade specificeringen av löner och pensioner i olika anslagsstater, helst som endast ett ytterst ringa fåtal i vederbörande utskott torde ha kompetens att överblicka dylika specialiserade ärenden. Ytterligare kan det ställas under diskussion om icke inhämtandet av riksdagens mening över tillämnade förordningar ibland beröra ämnen, som i

onödan belasta riksdagens arbete samtidigt som regeringens verkliga ansvar därmed avlastas.

Ävenså kunde ifrågasättas att i sådana tullfrågor, som icke äro av fiskalisk natur och som fordra ett snabbt avgörande, tilldela regeringen en självständig bestämmanderätt, helst då i förening med rätt för riksdagen att efteråt kunna förändra beslutet. Den tullfullmakt, som regeringen f. n. har fått sig tilldelad, skulle i så fall utsträckas att gälla även under den tid, då riksdag var samlad. I samband därmed borde det även övervägas, om icke tidpunkten vore inne att genom ett tillägg till § 60 R. F. kodifiera denna förändring av kompetensen i tullfrågor, vilken enligt hittillsvarande erfarenhet visat sig mycket väl motiverad och vars betydelse ej behöver begränsas till kristider.

Ett annat sätt att minska arbetsomfattningen vore att något begränsa de enskilda riksdagsmedlemmarnas befogenheter. Givetvis kunna många invändningar resas häremot, så djupt förankrad som riksdagsmännens initiativ- och yttranderätt är i svensk tradition. Ville man ändock beträda denna väg, vore ett första steg att göra processen kortare med motioner, som uppenbarligen ha rent demonstrativ karaktär eller eljest äro av sådan halt, att deras öde ej kan bli mer än ett. För detta ändamål behövde nuvarande grundlagsföreskrifter (§ 55 R. O.) blott ett tillägg, att även motioner till ständiga utskott kunde vägras remiss, varjämte väl en utsträckning av remisstiden vore nödig för att kammarmedlemmarna före remissen hunne ta del av motionernas innehåll. En annan tänkbar begränsningsmetod vore att för rätten att avgiva en motion uppställa villkoret att denna måste vara under-tecknad av ett visst antal namn, t. ex. tre eller fyra. Likaledes kunde ett likartat villkor — som ofta är fallet i utländska parlament — uppställas i fråga om rätten att framställa interpellation. Ehuru dylika restriktioner kunde gå ut över småpartiers opinionsrätt, ligger det dock intet orimligt i att ett arbetsfyllt parlament, som är till för att driva praktisk politik, ej skall behöva betungas med framställningar, som icke ens t. ex. tre medlemmar av en kammare velat stödja. I sista hand återstå möjligheterna att genom begränsning av talar tiden eller genom tvångsavslutning av debatter hindra ett alltför tidsödande debatterande.

Då riksdagen helt nyligen vid revisionen av sina arbetsformer haft tillfälle att ta ställning till olika tänkbara restriktioner i avseende på kammarmedlemmarnas initiativ- och yttranderätt, föreslå vi för närvarande i främsta rummet om utredning, i vad mån en del smärre frågor kunna utmönstras från riksdagens arbetsuppgifter. Vid sidan därav bör dock ej släppas ur sikte möjligheten att genom vissa ändringar av arbetssättet komplettera strävandena till arbetslättning. Vi anse åtgärder i dylik riktning högeligen påkallade för att riksdagsarbetet ej blott skall kunna förkortas utan även för att riksdagen med större koncentration skall kunna ägna sig åt de stora, grundläggande frågorna. Vi äro övertygade om att en sådan »rationalisering» förr eller senare tvingar sig fram, om ej för annat så för att underlätta en sådan allsidig rekrytering av representationen, som gör denna i or-

dets egentligaste mening representativ. Ytterst sammanhänger »rationaliseringen» bland andra spörsmål med det stora problemet om parlamentets ställning och anseende ute bland folket.

Vi hemställa därför,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att Kungl. Maj:t ville företaga en utredning, i vad mån en utgallring kunde ske av vissa mindre viktiga frågor från riksdagens arbetsuppgifter till förminskande av riksdagens arbetsbörda utan att grundlagens bärande maktfördelningsprinciper därför rubbas, samtidigt varmed även andra möjligheter att lätta riksdagens arbetsbörda eller begränsa dess arbetstid böra tagas under övervägande, samt att för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan ge anledning.

Stockholm den 23 januari 1936.

Gösta Bagge.

Fritiof Gustafson.

Joh. Nilsson.

J. B. Johansson.

Th. Borell.

M. Svensson.

Axel Nylander.

Gustaf Velander.
